

I L G

AMPRIM CUDISCH DA MOISES,

NUMNAUS

GENESIS.

---

*Quest Cudisch ven cun ün Plaid Griechisch numnaus Genesis, quei ei: en niëß Languaig tont sco Naschienscha, vangir nou, ner schlatta: Ven numnaus aschia, par quei c' enten quel ven descrittä l'Antschetta, a sco da gir la Naschienscha da tuttas Caussas, vaseivlas a nurvaseivlas, da Deus scaffidas, a specialmeng d' ilg Carstiaun scaffieus da Deus, a meß ent ilg Paradis. Enten quest Cudisch afflein nus la Caschun d' ilg Sabbath, ilg Stand da la Leg, l'Antschetta d' ilg Puccau, da la Mort a da tutta Miseria, vangida sur tuts Carstiauns, tras la Malubadienscha dad Adam a dad Eva: Item l'amprim' Amparmaschun davart ilg Spindrament d' ilg Carstiaun tras Christum ilg Sem da la Dumna. Nus afflein er tschou l'Antschetta da la vera Doctrina a Survetsch da Deus, a da la vera Baselgia, la quala ei bucca mai tras ilg Survetsch dad Adam, dad Abel, Seth, Enoch, Noe vangida raspada, mo er da Deus antroqua sin Noe cunsalvada. Misaravont ven ei er mussau en quest Cudisch l'Antschetta d' ilg Curdar giu d' ils Cuniters, ils quals cun rafidar la Vardad a tutta Femma da Deus,*

han sa zavrau d'ilg soing Pievel da Deus, a tras lur gronds Puccaus manau ilg Sündflus sur ilg amprim Mund (ent ilg qual Noë cu'ls sès ei oin-calura cunsalvaus.) Tiers quei scha vein nus er tschou en quest Cudisch, l'Antschetta da la Renovatium d'ilg Mund suenter ilg Strof, ilg amprim vangir nou d'ils Pievels, l'amprim Amparmaschun da la Clumada d'ils Pogauns, l'Antschetta da l'amprima Monarchia, la Sparchida d'ils Languaigs, ils amprim Registers da las Schlattas, ils quals survechan tiers ilg quintar a dumberar giu ils Temps, a tiers ilg disferentiar ils Pievels &c.

## CAPITEL I.

Historia da la Scaffienschia d'ilg Tschiel, da la Terra, a da tut quei ch'ei lient, specialmieng dad Adam

**E**nten l'antschetta ha Deus scaffieu ilg Tschiel a la Terra. \*

\* Psalm. 33, 6 a 136, 5. Jer. 10, 12 a 17. 24. Act. 14, 15 a 17. 24. Heb. 1, 10 a 11. 3.

2. Mo la Terra fova senza furma a vida, ad ei fova scür fin la bassezia: ad ilg Spirt da Deus schafcheva fin l'aua.

3. Lura schet Deus: ei daventig \* Igiſch, ad ei fò Igiſch. 2 Cor. 4, 6.

4. A Deus vafet, ca la Igiſch fova bunna, lura sparchè Deus la Igiſch da las scüradengas.

5. Ad el numnà la Igiſch gi, ad ilg scür noig: cou

fò fera, a damaun, d'ilg amprim gi.

6. Suenter quei ha Deus gig: ei daventig ün \* Firmament tenter las auas, a quel sparchig las auas.

\* Psalm. 104, 2.

7. Cou figet Deus ilg Firmament, a sparche l'aua fut ilg Firmament, \* da l'aua fur ilg Firmament: ad ei daventà aschia.

\* Psalm 148, 4.

8. A Deus numnà ilg Firmament Tschiel. Ad ei fò fera, a damaun, da l'gauter gi.

9. A Deus schet: Ei fa rimnian \* las auas fut ilg Tschiel, enten logs da par-

fei, par ch, ün vezig ilg schig: ad ei daventà aschia.

Joh. 26, 10. a 38, 8. Pf. 33, 7 a 104, 6. 136, 6

10. A Deus numnà ilg schig Terra, a la rimmada da las auas ha'l numnau Mar, a Deus vafet, ca quei fova bien.

11. Lura schet Deus: Ei creschig si or da la terra erva, a fein, ca dettig sem, a frichaivels pumers, par ca scadin portig frig suenter sia natira, ad hagig sieu agien sem, tiers safez sin terra: ad ei daventà aschia.

12. A la terra ha purtau erva, a fein, ca dat sem, scadin suenter sia natira, a pumers ca portan frig a c' han lur agien sem en safez, scadin suenter sia natira: a Deus vafet ca quei fova bien.

13. A schia fò fera, a damaun, d' ilg tierz gi.

14. A Deus schet: Ei sejan \* Igifchs vi d' ilg Firmament d' ilg Tschiel, ca sparchian gi a noig: a dettian ansennas, temps gis ad ons. Psalm. 136, 7.

15. Ei sejan Igifchs vi d' ilg Firmament d' ilg Tschiel, par ch' ei dettian clar sin terra \*: ad ei daventà aschia.

\* Deut. 4, 19. Jer 31, 35.

16. A Deus figet duas

grondas Igifchs: üña gronda Igifch ca regig ilg gi, ad ünna pitschna Igifch ca règig la noig, a las steillas.

17. A Deus las schantà vi d' ilg Firmament d' ilg Tschiel, par ch' ei dettian clar sin terra.

18. A par ch' ei regian ilg gi, a la noig: a sparchian la Igifch da las scüradengias, a Deus vafet ca quei fova bien.

19. A schia fò fera, a damaun, d' ilg quart gi.

20. Lura schet Deus: L' aua dettig nounavont cun bundonza Igimaris ca ruschnian, a Igimaris vifs: Ad ils utschels sgolian sin terra, sut ilg Firmament d' ilg Tschiel.

21. A Deus ha scaffieu las grondas \* balenas: a da tutta fort Igimaris ca vivan, a ruschnau a sa mumentan sin l' aua, scadin suenter sia natira, a da tutta fort uschels cun alas; scadin suenter sia natira, a Deus vafet ca quei fova bien. \* q. e. pefcs.

22. A Deus ils banadè, a schet: Sejas fricheivels, a vus \* carschanteit, ad amplanit las auas enten la mar, ad ils utschels sa carschentian sin terra.

\* Genef. 8, 17.

23. Afchia fò sera, a damaun, d' ilg tschuncavel gi.

24. Lura schet Deus: La terra dettig nounavont Igmariis vifs, scadin fuenter fia natira, biesca dumestia, vermanilgia, a Igmariis salvadis fin terra, scadin fuenter fia natira: ad ei daventà afchia.

25. Afchia figet Deus ils Igmariis da la terra scadin fuenter fia natira, la biesca fuenter lur natira, a da tutta fort vermanilgia ca ruschna fin terra, fuenter lur natira: a Deus vaset ca quei fova bien.

26. Suenter quei schet Deus: Figein ilg Carstiaun fuenter nossa fumelgia, ünna fumelgia, ca feigig à nus sumlgionta: ca \* regig fur ils pescs da la mar, fur ils utschels fut ilg tschiel, a fur la biesca, a fur tut la terra, a fur tut la vermanilgia, ca ruschna fin terra.

\* Gen. 5, 1. 1 Cor. 11, 7. Eph. 4, 24. Col. 3, 10

27. Afchia ha Deus scäffieu ilg Carstiaun fuenter fia fumelgia, fuenter la fumelgia da Deus ilg scäffé el: ad el scäffé \* ün maskel, ad ünna femna.

\* Matth. 19, 4.

28. Lur' ils ha Deus

banadiu, a gig ad els: Sejas fricheivels, a vus carschanteit, ad \* amplanit la terra, a figeit quella á vus subietta: a regit fur ils pescs da la mar, a fur ils utschels fut ilg tschiel, a fur tuts Igmariis ca ruschna fin terra \* Deut. 8. 17.

29. Milsnavont schet Deus ad els: jou vus hai dau tut las \* ervas ca portan sem, ch' ean fin l'antira terra: a da tutta fort fricheivels pumers, ca fan sem, tiers voffa spifa.

\* Gen. 9, 3.

30. Mo à tuts Igmariis fin terra, á tuts utschels fut ilg tschiel, a tutta vermanilgia fin terra, enten la qual' ei ünna olma viva, dunt jou da tutta fort erava verda da mangiar: ad ei fù afchia.

31. A Deus mirà fin tut quei ch' el veva faig: a mire ei fova fich bien, ad \* afchia fò or d' la sera, a damaun ilg sisavel gi.

\* Deut. 32, 4. Marc. 7, 37.

## C A P. II.

*La santificatiun d' ilg settavel gi. Ilg jert Eden. Ils quatter füss d' ilg Paradis. Ilg pumer da la vitta, ad ilg pumer da la cunafchenschia d' ilg bien a d' ilg mal. La scäffenschia dad Eva. L'ordnatiun d' ilg stand da la leg.*

**A**schi' ean cumplani ils  
tschiels a la terra, cun  
tut lur comps.

2. Mo damai ca Deus  
veva s' ilg fettavel gi cum-  
planieu fias ovras, ch'el ve-  
va faig, \* s'chi ha'l ruva-  
fau ilg fettavel gi da tut fias  
lavurs, ch'el veva faig.

\* Exod. 20, 11 a 31, 17.  
Deut. 5, 14. Heb. 4, 4.

3. A Deus ha banadiu  
ilg fettavel gi, a faig foing  
quel, parchèi ch'el ha fin  
quel ruvafau da tut fias ov-  
ras ch'el ha scaffieu a faig.

4. Afchi' ei davantau ilg  
tschiel a la terra, cur quels  
ean scaffi, da quei temps,  
ca Deus ha faig terr' a  
tschiel:

5 A da tutta fort pu-  
mers s' ilg feld, ils quals  
fovan vivont buc fin terra,  
a da tutta fort erva fin terra,  
ca fova vivont bucca car-  
schida, parchèi ch' ilg Sen-  
ger Deus vev' ounc bucca  
laschau plover fin terra, a  
fov' ounc nagin Carstiaun  
ca luvrafs la terra.

6. Mo ünna nebla mà  
si da la terra, a bongià tut  
la terra.

7. Ad ilg Senger Deus  
figet ilg Carstiaun or d'ün-  
na pulvra \* da terra, a lgi  
suffla ent ün flad vis en sieu  
nàs, ad aschia fò ilg Car-

\* 1 Cor. 15, 47.

stiaun \* ün'n' olma viva,  
\* 1 Cor. 15, 45.

8. Lura plantà ilg Sen-  
ger Deus ün jert enten E-  
den ancunter damaun, a  
schantà lient ilg Carstiaun,  
ch'el vet faig.

9. Ad ilg Senger Deus  
laschèi crescher si or da la  
terra da tutta fort pumers  
lagreivels da mirar, a buns  
da mangiar, ad ilg pumer  
da la vita mattet el à miez  
ilg jert, ad ilg pumer da  
la cunafschientscha d' ilg bien  
a d' ilg mal.

10. Mo ün flus mà or  
dad Eden par schuar ilg  
jert, a lou fa sparch' el en  
quatter \* cheaus.

\* q. e. gronds flus.

11. 'Lgamprim ha num  
Pison, quel flusseg' anturn  
tut la terra d' Hevila, a lou  
affl' ün aur.

12. Ad ilg aur da quella  
terr' ei custeivel: a lou affl'-  
ün \* Bedellion, a la pedra  
Onich.

\* q. e. ünna custeivla perla da  
calur alva Num. 11, 7.

13. Mo ilg num da  
'lg aüter flus ei Gihon, quel  
ei quel ca flusseg' anturn  
tut la terra da \* Chus.

\* q. e. da la damaun.

14. Ilg num d' ilg tierz  
flus ei Hiddeckel, quel  
curr' ancunter la Siria, ad  
ilg quart flus ei ilg Efrat.

15. Ad ilg Senger Deus

parnet ilg carstiaun, ad ilg schantà ent ilg jert Eden, par ch'el luvrafs a par-chirafs quel.

16. Ad ilg Senger Deus cummondà á lgi carstiaun a schet: Ti deis mangiar da tuts pumers ent ilg jert.

17. Mo d' ilg pumer da la cunaschientscha d' ilg bien a d' ilg mal deis ti bucca mangiar, parchei fin quei gi ca ti vens a mangiar da quel, scha vens ti a morir da la mort.

18. Ad ilg Senger Deus schet: 'Lgei bucca bien ch' ilg carstiaun feigig parfuls, jou 'lgi vi far ün agid, ca feig anturn el.

19. Parchei cur ilg Senger Deus ha gieu faig or da la terra tuts lgimaris s' ilg feld, a tuts utschels fut ilg tschiel, sch' ils mana 'l tiers ilg carstiaun, par vér co el ils numnafs, parchei sco ilg carstiaun numnà scadin lgimari viv, scha fova quei sieu num.

20. Ad ilg carstiaun det à scadin lgimari dumiefti, ad utschiel fut ilg tschiel, a lgimari salvadi s' ilg feld sieu num: mo p' ilg carstiaun fov' afflau nagin agid, ca fufs anturn el.

21. Cou laschà ilg Senger Deus curdar ün ault sien s' ilg carstiaun, ad el

fa durmentà, a Deus parnet ünna da fias costas, a curclà ilg lieug cun carn.

22. Ad ilg Senger Deus bagia ünna dunna or da quella costa, ch' el veva prieu or d' ilg carstiaun, a la manà tiers \* el. \* Adam.

23. Lura schet ilg carstiaun: Quest ei uss' ossà da mi' ossa, a carn da mia carn: ad \* ella ven a vangir numnada dunna, parchei ch' ell' ei prid' or d' ilg hum.

\* Mal. 2, 14. Eph. 5, 30.

31. I Cor. 11, 8

24. Parglez ven ilg \* hum a bandunnar sieu bab a fia mumma, a ven a fa ligiar vi da fia dunna, ad els vengian ad esser † ünna carn.

\* Matt. 19, 5. Marc 10, 7.

Eph 5, 31.

† I Cor. 6, 16. Eph. 5, 28 29.

25. Mo amadus fovan nieus, ilg \* carstiaun a fia dunna, a fa turpiavan buc.

\* Adam.

### C A P. III.

*Ilg fall d' ilg Carstiaun. La schmaladschun ven faig' a saver à la serp ad à lgi Carstiaun. Ilg Messias ven amparmess. Adam ad Eva vengian stuschai or d' ilg Paradis.*

**A** la serp fova pli listia ca tuts lgimaris s' ilg feld,

ils quals ilg Senger Deus veva faig, a schet á la dunna: je dei damai Deus ver gig, vus duveits pucca mangiar d' ilg frig da tuts pumers ent' ilg jert?

2. Lura schet la dunn'á la serp: Nus mangein d' ils frigs d' ils pumers d' ilg jert.

3. Mo d' ilg frig d' ilg pumer ch' ei a miez ilg jert, ha Deus gig: Bucca mangeias da quel, er bucc' ilg tuckeias, par ca vus morias buc.

4. A la serp schet á la dunna: Vus vangits zund bucc' a morir.

5. Mo Deus \* fà ca fin quei gi, ca vus vangits a mangiar da quel, scha vengian vus oelgs a vangir averts si, à vangits ad effersco Deus, ad ancanuscher ilg bien ad ilg mal.

\* Joh 8, 44.

6. A la dunna vafet ch' ilg frig da quei pumer fova buns da mangiar, a lagreivels da mirar, ch' ei fov' ún lagreivel pumer, ca dev' antalleg, a parnet d' ilg frig a mangià, \* a det da quel á sieu marieu, (par ch' el mangias) cun ella, ad el mangià.

7. Lura vanginen ils oelgs averts si ad amadus, ad els ancunafchenan ch' els fuffan \* nieus, a cufennan

ansommel félgia da figs, a figenan a fasez cuvertas da fa curclar. \* Gen. 2, 25.

8. Suenter quei han els udieu la vufch d' ilg Senger Deus, ca mà pilg jert, cur ei fov' ilg \* fuffel da quei gi, ad Adam, a sia dunna fa zupanien avont la vifta d' ilg Senger Deus fut ils pumers d' ilg jert.

\* Ilg fresc da' l alva d' ilg gi.

9. Ad ilg Senger Deus, clumà Adam, a schet á lgi: Nu' eis ti?

10. Ad el lgi schet: jou udiva tia vufch ent ilg jert, a tumeva, parchei ch' jou fova nieus, par quei mi zupav' jou.

11. A Deus schet: Chi ha gig á chi, ca ti feigias nieus? Has ti bucca mangiau, d' ilg frig d' ilg pumer, d' ilg qual jou chi veva scummandau, ca ti deigias bucca mangiar da quel?

12. Ad Adam schet: La dunna ca ti mi has dau, Leza mi ha dau d' ilg frig d' ilg pumer a jou hai mangiau.

13. Lura schet ilg Senger Deus á la dunna: Parchei has ti faig quei? La dunna schet: \* La serp mi ha surmanau ch' jou hai † mangiau. \* Apoc. 12, 13.

† d' ilg frig scummandau.

14. Par quei ha ilg Senger Deus gig á la serp: Damai ca ti has faig quei, scha feigias ti schmaladid' oreifer tutta biesca, ad oreifer tuts lgimaris d' ilg feld, ti deis ruschnar sin tieu venter, a mangiar \* terra tuts ils gis da tia vitta.

\* Esaj. 65, 25.

15. Jou vi metter anamicitia tenter tei, a la dunna, tenter \* tieu fem, ad ilg fem da quella, lez ven a schmacar á chi ilg cheau, a ti vens á lgi † punscher ilg calcoing.

\* Matt. 4, 1. Joh. 8, 44.

Act. 13, 10. Psal. 132, 11.

Col. 2, 15.

† perseguitar.

16. Ad á la dunna schet el: jou chi vi carschantar fich tias dalurs, cur ti eis davantada purtonza, scha deis ti cun dalur parturir uffonts, a tia velgia dei esfer \* subjett' á tieu marien, a quel ven a regier sur tei.

\* I Cor. 14, 34. I Tim. 2, 10. Tit. 2, 5. I Pet. 3, 6.

17. Mo ad Adam schet el: Damai ca ti has tadlau la vusch da tia dunna, a mangiau d' ilg frig d' ilg pumer, d' ilg qual jou chi veva scummandau, a gig: Da quel deis ti bucca mangiar, schmaladida feig la terra pa-

ramur da tei, cun \* dalur deis ti mangiar d' ilg frig da quella tuts ils gis da tia vitta. \* cun layura favur.

18. A quella dei á chi purtar spinnas a carduns, a ti deis mangiar \* l' erva d' ilg feld. \* Psal. 104, 14.

19. 'Cun la favur da tia vista, deis ti mangiar tieu paun, antroqua ti turnas puschpei enten la terra, or da la quala ti eis prius, parchei ca ti eis pulvra, ad en pulvra deis ti puschpei turnar.

20. Ad Adam numnà sia dunna Eva, parchei ch' ell' ei ünna mumma da tuts carstiauns ca vivan.

21. Ad ilg Senger Deus figet ad Adam, ad á sia dunna, rallas or da péals, cun las qualas el ils ha vastchieu.

22. Ad ilg Senger Deus schet: Mire, Adam ei daventaus sco ün da nus, ad ancanuscha quei ch' ei bien, a mal. Mo pir, ch' el us' bucca stendig ora fieu maun, a rumpig giu d' ilg frig d' ilg pumer da la vitta, a mangig, a vivig en perpeten.

23. Lura catschà ilg Senger Deus ilg carstiaun or d' ilg jert, par ch' el luvras la terra, or da la quel' el fova prius.



24. A cur el vet catschau or Adam, scha matet el avont ilg jert Eden ün \* Cherubin cun ünna spada nieua talgionta, par parchirar la via tiers ilg pumer da la vitta.

\* q. e. ün Aungel. Exod. 25, 18.